Interreg
Estonia-Latvia
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

LÄTI JA EESTI RANNIKU MATKARAJA MÄRGISTAMISE JUHEND

"Lauku Ceļotājs", 2017

Ranniku matkaraja märgistamise juhend on koostatud Eesti-Läti programmi Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Hiking Route Along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia" raames.

Sisukord

Matkarajad ja matkaradade märgistamine 3

1. Läti ja Eesti ranniku matkaraja tähised 4
2. Värvikoodid ja kirjeldus 5
3. Märgistamise põhimõtted 6
    3.1. Üldised juhised 6
    3.2. Märgistuse aluspind 7
    3.3. Märgistamine teeristidel 10

4. Olemasoleva märgistusega kattuvad märgistuskohad 11

5. Märgistamine 12
    5.1. Üldised juhised 12
    5.2. Värvi pealekandmine aluspinnale 12

6. Märgistuse hooldamine ja uuendamine 14

7. Vaatamisväärsuste ja teenusepakkujate viidad 14

8. Märgistamise eetikanõuded ja koostöö kõigi partneritega 15

Kontaktandmed 16

Teabeallikate loend 16

Lisa: märkide šabloonid 17

Ranniku matkaraja märgistamise juhend on koostatud Eesti-Läti programmi Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Hiking Route Along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia" raames.

Matkarajad ja matkaradade märgistamine

European Rambling Association (ERA) (Euroopa Rändurite Ühendus) andmetel on matkaradade kui turismiobjektide tähtsus viimase sajandi jooksul üha suurenenud. Euroopas loodi esimesed märgistatud matkarajad ligi 140 aastat tagasi. Seda traditsiooni on aastakümneid hoitud ja arendatud riikides, kes on uhked oma nüüdseks juba rahvusvaheliselt teada-tuntud loodusmatkaradade üle. Meie siin Lätis ja Eestis oleme sellel teel alles algajad.

Eespool kirjeldatule tuginedes on käesoleva juhendi eesmärgiks kehtestada Lätis ja Eestis piki Läänemere rannikut kulgevate matkaradade ühtne märgistussüsteem. Selle juhendi saavad kõik matkaradade koostamise ja hooldamisega seotud institutsioonid (riigi- ja kohalikud omavalitsused, rannikualade ettevõtjad, merekalda lähedal tegutsevad valitsusvälised organisatsioonid jne).

Matkaradade märgistuse kavandamisel ja rakendamisel tuleb meeles pidada, et märgistuse peamine eesmärk on aidata matkajatel matkarajal orienteeruda. Sellel matkarajal tuleb keskenduda eelkõige kohtadele, kus rada pöörab kaldast eemale, ning märgistada kohad, kus matkajatel on võimalik saada vajalikke teenuseid – kaldaraja viidad kaugematesse asustatud punktidesse, kus on söögikohad, toidupoed, ühistranspordi peatused, jne.

Oluline on tagada matkaraja märgistuse hea hooldamine, mille eelduseks on kõigi asjaosaliste – puudega inimeste, matkajate, ärimeeste, valitsusväliste organisatsioonide, riiklike ja kohalike asutuste ja kohalike elanike - edukas koostöö.

Märgistus on mõeldud konkreetsel matkarajal orienteerumise tagamiseks, samas ei tohi märgistus looduskeskkonda ja maastiku kvaliteeti halvendada.

Juhendi koostamisel on järgitud ERA presidendi Lis Nielseni ja Eesti Matkaliitdu auliikme Guido Leiburi soovitusi. Arvestati ka Euroopa kaugmatkaradade edendamise suuniseid, mis oli 2017. aasta juunis Hollandis toimunud kogemusvahetusreisi teemaks. Samuti oleme uurinud Country Traveler 2010. aasta suuniseid aktiivturismi marsruutide märgistamise kohta. Suunised on avaldatud Läti erikaitsealasid käsitleva käsiraamatu lisas. Suuniste autoritel on ka praktiline kogemus marsruutide märgistamisel värviliste märgistega.

Märgistamissuunised esindavad autori seisukohti ja Eesti - Läti programmi juhtorganisatsioon ei vastuta käesolevas dokumendis esitatud teabe võimaliku kasutamise eest.

Ranniku matkaraja märgistamise juhend on koostatud Eesti-Läti programmi Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Hiking Route Along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia" raames.

1. Läti ja Eesti ranniku matkaraja tähised

Lätis ja Eestis piki Läänemere kallast kulgeva matkaraja tähiseks on valge-sinine-valge valge kolmetriibuline märk, kusjuures sinine joon on alati valgete joonte vahel (1. pilt). Iga triibu mõõtmed on 150 x 30 mm, triipude vahelist tühiruumi ei jäeta. Täpsete mõõtmete tagamiseks tuleb kasutada spetsiaalseid šabloone (vt juhendi lisast).

1. pilt.

Kui rada muudab suunda, tuleb enne pöördekohta paigaldada selline märk (2. pilt):

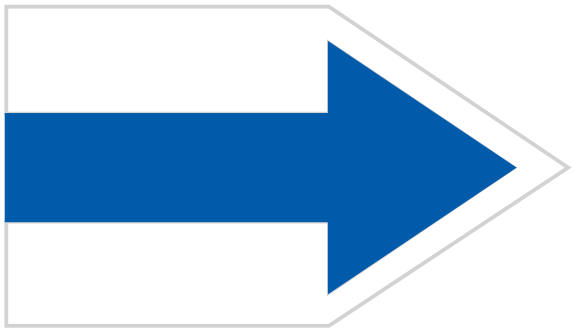

2. pilt.

Vale liikumissuuna märkimiseks või kohas, kus otsesuunas jätkamine on võimatu (eraomand, raja lõpp, tupiktee jne) tuleb sobivasse kohta paigaldada märk (3. pilt).

3. pilt.

Pidage meeles, et matkajaid tuleb peamiselt suunata märkidega ja/või , seevastu vale suuna märki tuleb kasutada ainult juhul, kui eelmised märgid ei ole piisavad, et tagada edukas orienteerumine matkarajal.

Võimaluse korral, eriti metsa-aladel ja asustatud piirkondades, teha märgid puudele, postidele, suurtele kividele ja muudele nähtavatele pindadele, kasutades värve, pintsleid ja šabloone. Kohtades, kus see pole võimalik või kui see on keelatud, kasutage spetsiaalseid vihmakindlaid kleebiseid (sobivate pindade olemasolu korral) või puitposte, millel on valge – sinine – valge tähis, kinnitage post maa sisse.

Ranniku matkaraja märgistamise juhend on koostatud Eesti-Läti programmi Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Hiking Route Along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia" raames.

2. Värvikoodid ja kirjeldus

Selleks, et kõik märgid oleksid ühesugused ja visuaalselt samastatavad, tuleb kasutada ühtset värvikoodi:

CMYK - 100 / 70 / 0 / 0
RGB - 0 / 77 / 158
PANTONE - 286

CMYK - 0 / 0 / 0 / 0
RGB - 255 / 255 /255
PANTONE - WHITE

- Värv võib olla kas õlivärv või välistingimustes kasutamiseks sobiv veepõhine värv;
- Värvimine toimub pintsliga, sest enamikul juhtudel kasutatakse märgistamiseks puid.

Kui Teil ei ole võimalik leida kirjeldusele vastavat värvi, võite sarnase värvi leidmiseks kasutada värvipaletti, seejärel segada sinisesse värvi valget värvi, kuni saavutate soovitud sinise värvitooni, vt järgmist pilti.

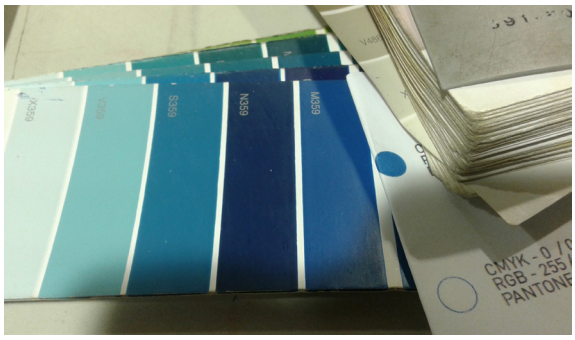

4. pilt.

Sellest värvipaletist ("DEPO DIY") saab kasutada sinist värvikoodiga M359 .

3. Märgistamise põhimõtted

3.1. Üldised juhised

- Märk peab olema kaugelt eemalt selgelt nähtav. Märkide soovitatav kõrgus maapinnast umbes 1,55-1,60 m.
- Matkarada tuleb märgistada mõlemas suunas, iga suuna jaoks eraldi märgistusega;

5. pilt.

Matkaraja kasutamine mõlemas suunas eeldab märgistuse sellist paigaldamist, et see on nähtav mõlemalt poolt.

6. pilt.

7. pilt.

Peenetüvelistel puudel või muudel väikese ümbermõõduga pindadel tuleb värviga katta kogu märgistuspinna ümbermõõt.

8. pilt.

Kui märgi pind on rajaga paralleelne (näiteks teeviit või kivi) ja see on matkarajalt hästi nähtav, piisab ainult ühe viida kasutamisest.

9. pilt.

Rajaga paralleelne kivi. Märgistus võib olla ühes tasapinnas (matkarajaga paralleelselt).

- Keerulisemas kohas (asulates või metsas kulgeval matkarajal, kui metsas on palju erinevaid metsateid) peab kahe märgi vaheline kaugus olema piisavalt lühike, et järgmine märk oleks eelmise juurest näha.

10. pilt.

Märgistuse kaugus matkarajast ei tohi matkajat eksitada. Enamus märke paigaldatakse tavaliselt teelahkmetele ja matkaraja äärde. Kui rajalõigul ei ole teelahkmeid, tuleb paigaldada seda kinnitav märgistus.

11. pilt.

Märk peab olema kaugelt näha. Seda ei tohi varjata põõsad, kõrgemad taimed ega teised puud. Soovitatav on rada märgistada suve keskel, kui taimekasv on täisjõus. Sobivaimaks märgistuspinnaks on männipuud.

- Juhul, kui matkarada kulgeb piki hästi arusaadavat „koridori" (kallas, metsatee, teerada, asustatud punktis paiknev tänav jne), tuleb märgistust kasutada ainult segadust tekitavates kohtades nagu ristteed, ristumine haruteega, ning kohtades, kus matkarada muudab suunda.
- Isegi pikkadel lõikudel, näiteks kallasrajal, kus ristumiskohti pole, peavad olema kinnitusmärgid, mis kinnitavad, et matkaja on õigel teel. Sellised märgid tuleb paigaldada vähemalt üks kord 2 km kohta.
- Kohtades, kuhu on paigaldatud teabetahvlid, peab olema teeviit, mis näitab lühimat teed matkarajani.

3.2 Märgistuse aluspind

12. pilt.

Puud. Märgistamiseks sobivad kõige paremini kuused, mustad lepad ning siledatüvelised puud ja põõsad. Sellel rajal on kõige sagedamini männipuid.

13. pilt.

Kivid. Võimaluse korral soovitatakse valida siledapinnalised kivid, mis paiknevad avatud kohas ja on hästi nähtavad (= mida suvel ei varja hein ega põõsad).

14. pilt.

15. pilt.

Teabetahvlid, teeviidad ja muud sarnased objektid. Matkaraja märgistus tuleb värvida kohta, kus see ei häiri ega varja olemasolevat teavet. Matkaraja märgistuse pealekandmine objekti haldaja eelneva heakskiiduta on keelatud.

16. pilt.

Infrastruktuuriobjekt looduses ja asulas. Matkaraja märgistuse pealekandmine objekti haldaja eelneva heakskiiduta on keelatud.

17. pilt.

Majad, hooned jne. Nõutav on objekti haldaja eelnev heakskiit, et ära hoida tegevused, mis võivad vähendada objekti väärtust.

18. pilt.

Teepind (asfalt). Matkaraja märgistuse pealekandmine objekti haldaja eelneva heakskiiduta on keelatud.

19. pilt.

Merepõhja samasügavusjoon (paekivi). Seda põhimõtet kasutatakse ainult Eestis üksikutes kohtades.

Ranniku matkaraja märgistamise juhend on koostatud Eesti-Läti programmi Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Hiking Route Along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia" raames.

Kleebistega märgistatavad pinnad

Järgige eespool kirjeldatud üldpõhimõtteid. Paigaldage kleebised eeskätt liiklusmärkide ja muude olemasolevate suunamärkide, lambipostide, fooripostide ja muude tehniliste objektide pinnale. Kleebised tuleb paigaldada nii, et need on mõlemalt poolt näha. Jälgige kleebisega rajatähiste vahekaugusi. Kõige tähtsam on kleebiste õige paigaldamine ristteedel, nagu eespool kirjeldatud.

20. pilt.

Kleebised näitavad suunda ja on hästi nähtavad mõlemalt poolt lähenevatele matkajatele.

21. pilt.

Liiklusmärgi alla paigaldatud kleebis näitab, et matkarada ei jätku selles suunas.

22. pilt.

Liiklusmärgile paigaldatud kleebis (jalgratta sümbolist paremal) näitab, et matkaja on õigel teel.

3.3. Märgistamine teeristidel

- Pöörake kindlasti erilist tähelepanu kohtadele, kus matkaja võib õigelt teelt eksida. Kõik teeristid peavad olema märgistatud mõlemas suunas;

- 10 m pärast iga teeristi peab olema õiget suunda kinnitav märgistus. Lisaks tuleb samasugune märgistus paigaldada ka selle järele juhuks, kui eelmine on rikutud /hävinud;

- Matkaraja järsu suunamuutuse kohas, näiteks rannikuluidetelt väljumise kohas, tuleb pöördekoht kindlasti märgistada noolega. Võimaluse korral on soovitatav paigaldada märgistus looduslikele elementidele, näiteks kividele ja sarnastele kaldal leiduvatele objektidele. Kui see ei ole võimalik, tuleb paigaldada eraldi teeviit;

- Väga tähtis on selgelt märgistada kohad, kus matkarada suundub asustatud punkti ja vastupidi. Selleks võib kasutada olemasolevaid teeviitasid, lisades matkaraja märgistuse (kleebised või värvimärgised, vastavalt olukorrale). Juhul, kui varem ei ole sellesse kohta teeviita paigaldatud, soovitame uue teeviida paigaldamist.

23. pilt.

24. pilt.

4. Olemasoleva märgistusega kattuvad märgistuskohad

Juhul, kui matkarada kattub teiste, varem märgistatud matkaradadega, on soovitatav võimaluse korral kasutada märgistamiseks sama objekti.

Varem märgistatud objektide (puud, kivid jne) kasutamise korral tuleb uus märk paigaldada viisil, mis näitab selgelt, et seda punkti läbib kaks (või rohkem) matkarada. Varasemat märgistust või nende osi ei tohi uute märgistuste jaoks kasutada.

Tööstuslike elementide, näiteks valgustipostide, kasutamisel, millel on varasemaid märgiseid, tuleb vana ja uue märgistuse vahele kindlasti jätta vähemalt 1 cm.

25. pilt.

26. pilt.

Kui matkarada kattub mõnes lõigus mõne teise matkarajaga, tuleb uus märgistus vastavalt olukorrale paigaldada olemasoleva märgi kohale, alla või kõrvale.

5. Märgistamine

5.1. Üldised juhisedi

- Lätis ja Eestis kasutatakse märgistusobjektidena kõige sagedamini puid (peamiselt männipuid) ja kive. Märgistuse paigaldamine kaitsealuse loodus- või kultuuriobjekti staatusega puudele, kividele, liivakivi- ja dolomiidipaljanditele ja muudele loodus- ja kultuuriloolistele objektidele on keelatud. Samuti ei ole lubatud märgistada objekte, millel pole küll kaitsestaatust, ent mis on oma asukohas olulise tähendusega ja/või millel on esteetiline või maaliline väärtus.

- Võimaluse korral on soovitatav paigaldada märgistus puudele ja kividele, mis on kaugelt nähtavad, eemaldades mittevajalikud põõsad, mis võivad neid varjata. Kui võimalik, valige märgistamiseks ühtlase pinnaga puud, näiteks kuusk, must lepp jne. Eemaldage mittevajalikud oksad kirve ja/või saega. Kaitsealuse loodus- või kultuuriobjekti staatusega puudelt okste eemaldamine on keelatud. Okste lõikekohad tuleb katta pookevahaga.

- Enne märgistuse pealevärvimist tuleb märgi koht puu pinnal hoolikalt puhastada. Selleks sobib lihtne trummelhari.

5.2. Värvi pealekandmine aluspinnale

Värv tuleb aluspinnale kanda kahe väikese pintsliga, ettevalmistatud šablooni abil (vt juhendi lisas olevat šablooni). Üks pintsel ja üks šabloon on valge värvi pealekandmiseks, teine pintsel ja šabloon sinise värvi jaoks.

Märgistus tuleb värvida puudele umbes 1,55 – 1,60 m kõrgusele maapinnast. Võimaluse korral tuleb kõik matkaraja märgid teha samale kõrgusele, et matkaja teaks, milliselt kõrguselt neid otsida. See kõrgus on praktiline ka matkaraja hooldamisel - märgistuse taastamine on jõukohane ühele inimesele ilma täiendava varustuseta.

27. pilt.

Märgistamisel peaks töötama kaks inimest: üks kannab aluspinnale valge põhitooni ja teine värvib peale sinise joone.

28. pilt.

Aluspinnale võib paigaldada kolm erinevat joont, kuid seda tuleb teha hoolikalt ja sobiva pintsliga, et vältida värvide segunemist.

29. pilt.

Märgi suuruse ja proportsioonide täpseks kordamiseks tuleb kasutada šablooni. Mõnikord võib šablooni abil värvimine olla keeruline, kuid see on märgi täpse suuruse hoidmiseks kasulik.

30. pilt.

Värv kantakse aluspinnale pintsliga silmade kõrgusel.

31. pilt.

Enne matkaraja märgistamist on esimeste oskuste saamiseks soovitatav harjutada erinevatel pindadel. Võib kasutada ka pihustusvärvi, kuid peate kontrollima, et see ei valgu. Märgistuse pealekandmiseks pihustusvärviga on vaja šablooni.

Vajalik varustus

- Värvid;
- Kergesti suletavad mahutid värvide hoidmiseks ja transportimiseks märgistamise ajal;
- Mitu pintslit;
- Šabloonid;
- Hari aluspinna puhastamiseks;
- Tööriided ja - kindad;
- Värvilahustid ja kaltsud;
- Vana kott töövahendite kandmiseks;
- Kirves ja saag märgistuskoha ümber kasvavate puude ja põõsaste lõikamiseks;
- Kaart, millel on matkarada selgelt tähistatud, või isik, kes matkarada hästi tunneb.

Ranniku matkaraja märgistamise juhend on koostatud Eesti-Läti programmi Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Hiking Route Along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia" raames.

6. Märgistuse hooldamine ja uuendamine

32. pilt.

Värv, sõltuvalt aluspinnast, püsib loodusobjektil mitu aastat, siiski soovitame märgistatud objekti seisukorda kontrollida üks kord ühe kuni kahe aasta jooksul.

33. pilt.

Olemasolevate märkide uuendamisel tuleb kõik jooned hoolikalt üle värvida.

7. Vaatamisväärsuste ja teenusepakkujate viidad

- Matkaraja äärde tuleb paigaldada läheduses asuvate huvitavate objektide, puhkekohtade ja teenusepakkujate viidad. Teeviit on nõutav kohas, kus matkarada väljub suurest asustatud piirkonnast.

- Juhul, kui matkarada kulgeb asustatud alal, peab üks matkaraja teeviit osutama asustatud piirkonna keskme suunas ja sellel peab olema teave (kuvatakse piktogrammidega) matkajale pakutavate teenuste kohta.

- Juhul, kui mõni vaatamisväärsus või teenusepakkuja ei asu põhiraja ääres, tuleb objektini viivale teele paigaldada vastav märgistus kogu tee pikkuses.

8. Märgistamise eetikanõuded ja koostöö kõigi partneritega

Märgistamisprotsessi on soovitatav kaasata kohalikku elanikkonda - ettevõtjaid, kohaliku omavalitsuse ja turismiinfokeskuse töötajaid, planeerimispiirkondade esindajaid, kohalikke ühendusi, entusiaste, aga ka matkajaid, kes on ju matkaradade peamised kasutajad.

Märgistust paigaldavad inimesed peavad matkarada tundma. Nad võib jagada mitmeks rühmaks ja jagada töö rühmade vahel, muutes märgistamise kiiremaks ja tõhusamaks. Sirgetel matkaradadel tuleb läbi mõelda logistika, kuidas osalised ja varustus töö lõpus lähtepunkti tagasi viia. Enne märgistamise jätkamist peavad nad kuulama uusi juhiseid.

34. pilt.

Kohalikud elanikud osalevad märgistamisel.

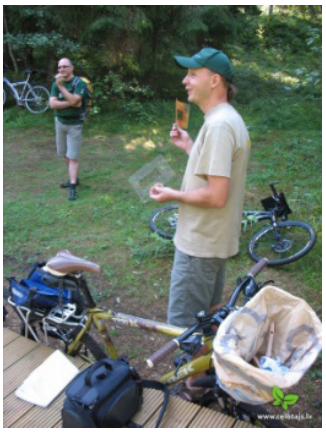

35. pilt.

Instruktsioon enne märgistamist.

Märgistamisel tuleb järgida kehtivat seadust ja eetikanõudeid. Ärge paigaldage märgistuste suurtele, väga ilusatele puudele, põlispuudele, suurtele kividele, kultuurimälestisena kaitstavatele loodusobjektidele (kaitsealustele loodusobjektidele) ja muudele kultuurimälestiste staatusega objektidele või muudele olulistele objektidele. Ärge märgistage matkaraja osi, mis läbivad randa, kuid märgistage rannast väljumise koht ja kohad, kus matkarada suundub tagasi mere äärde. Märgistamise ajal tuleb jälgida, et märgistus ei vähenda koha/maastiku kvaliteeti. Märgistusprotsessis tuleb kasutada loomingulist lähenemist ja loogikat.

36. pilt.

Kask ei ole valget värvi sisaldavale märgile heaks aluspinnaks.

Kontaktandmed

Läti Maaturismi Ühendus "Lauku Ceļotājs"

E-post: **lauku@celotajs.lv**

Tel.: **+371 67617600**

Teabeallikate loend

Den Norske Turistforening, Friluftsrådenes Landsforbund, Innovasjon Norge (2013). Merkehåndboka. Håndbok for tilrettelegging av turruter i fjellet, i skogen og langs kysten.
FEDME (2014). El Manual de señalización de senderos GR®, PR® y SL®.
Saadaval: http://misendafedme.es/wp-content/uploads/2015/01/ManualSenderosFEDME_RED.pdf

European Rambling Association (2017). Waymarking in Europe.
Saadaval: http://www.era-ewv-ferp.com/fileadmin/user_upload/dokumenter/Walking_in_Europe/Waymarking_in_Europe/ENG_WAYMARKING_2017_01.pdf

Fédération française de la randonnée pédestre (2006). La Charte Officielle du Balisage et de la Signalisation.
Saadaval: https://www.ffrandonnee.fr/data/itineraires-balisage/file/Charte_Officielle_Balisage_Signalisation_2006.pdf

Kooijman, E., Moerdijk, L. (2006). Markeren moet je leren - instructie voor vrijwilligers. Stichting Wandelplatform-LAW

Smaļinskis, J., Jakovela, A., LLTA "Lauku Ceļotājs" (2010). Vadlīnijas aktīvā tūrisma maršrutu krāsu marķējumam.
Saadaval: https://www.daba.gov.lv/upload/File/VienotaisStils/IADT_VienStils_2011_05-markejums-takas_LC.pdf

Piltidel nähtavad värvid (piltidel on mõnes kohas näha kollast ja punast värvi) on illustreeriva tähendusega ja väljendavad põhiprintsiipe.
Fotograaf: Juris Samaļinskis, Raimonds Rāts (kattepilt). Kasutatud näited on Läti, Eesti ja Hollandi matkaradadelt.

Ranniku matkaraja märgistamise juhend on koostatud Eesti-Läti programmi Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Hiking Route Along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia" raames.

Lisa: märkide šabloonid

Märgise sümbol 150x90mm

Sinine šabloon, 1:1 (190x130mm)

LÕIKA VÄLJA

Lisa: märkide šabloonid

Märgise sümbol 150x90mm

Valge šabloon, 1:1 (190x130mm)

LÕIKA VÄLJA

LÕIKA VÄLJA

Lisa: märkide šabloonid

Märgise sümbol 150x30mm

Valge šabloon, 1:1 (190x70mm)

Sinine šabloon, 1:1 (190x70mm)

Lisa: märkide šabloonid

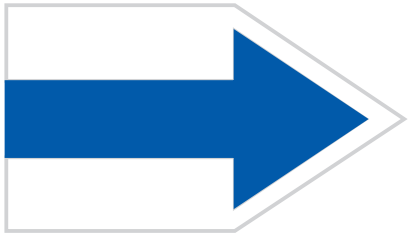

Märgise sümbol 160x90mm

Sinine šabloon, 1:1 (146x70mm)

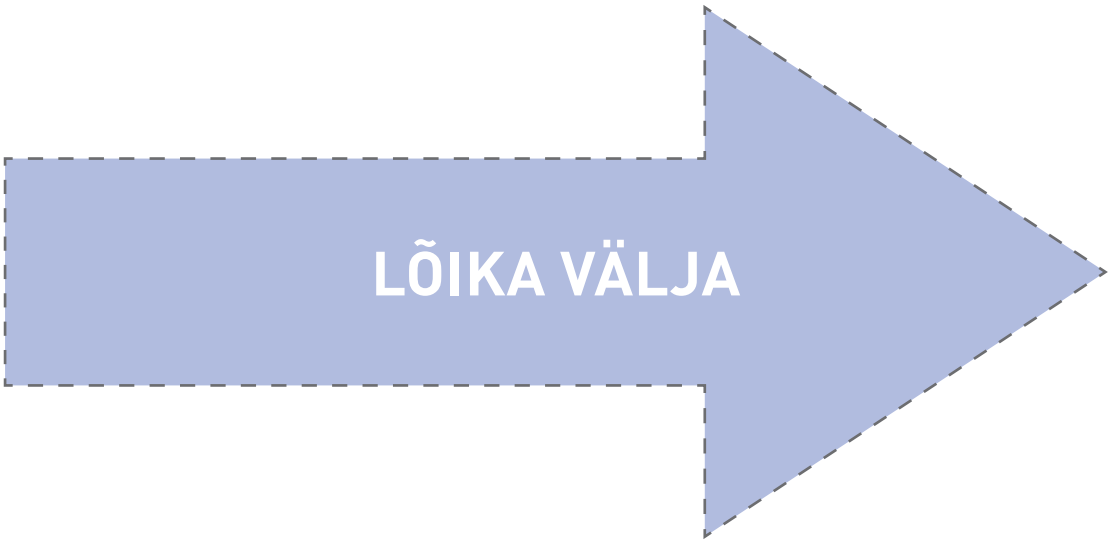

Lisa: märkide šabloonid

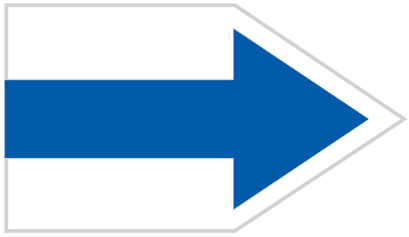

Märgise sümbol 160x90mm
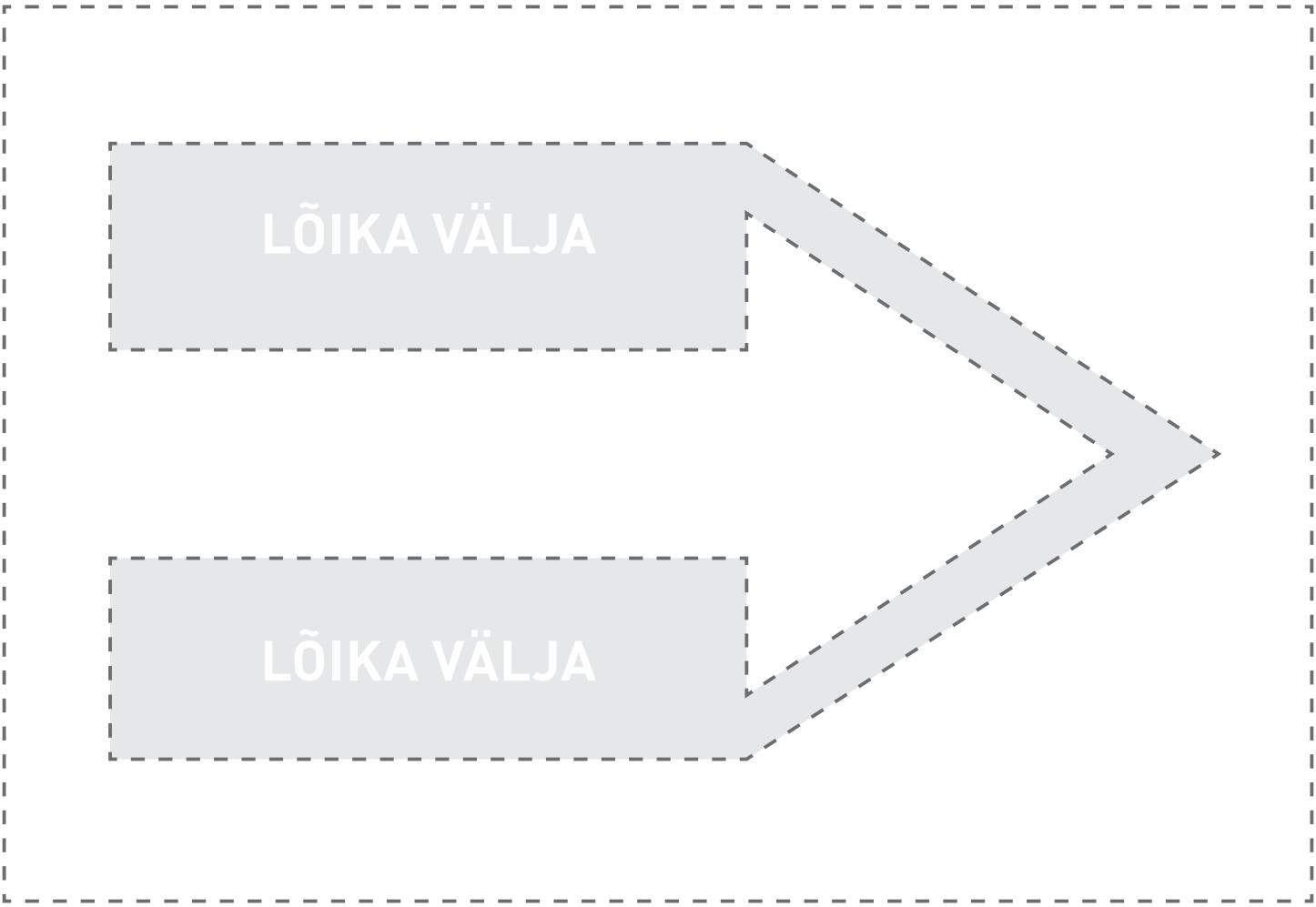
Valge šabloon, 1:1 (90x160mm)